

פרשת השבוע על פי ה"שם משמאל"

פרשת שמות

מציא ה' את ישראל ויגדלוהו ויגדלוהו ויגדלוהו ויגדלוהו
שנת תרע"ב

ובזה לימוד לאדם לבל יתבהל לאמור איך
נוכל את יצה"ר שהוא הר גבוה וקשה
ולהבקיע בין חומות ברזל המונעים את
האדם להשיג שלימותו, ולזאת ישיב אל לבו
כי מחשבה טובה מצרפה הקב"ה למעשה,
וא"כ תיכף כשנדבדב לבו אותו להתקדש הרי'
תיכף באה בו כל הקדושה מכל המעשים
שהוא עתיד לעשות ונהפך לו לב אחר, ושוב
אין להשוות עצמו קודם הקבלה לאחר.
הקבלה. וק"ו הדברים, אם במה שהיו נותנין
המצרים לבם לענות אותם נתוסף בישראל
כח לפרות ולרבות עד שלבשו צורה אחרת
שלא נשמעה כמוה שכולם יחד ילדו ששה
בכרס אחד, עאכ"כ איש שנותן דעתו
להתקדש ומקבל עליו באמת עול תורה ועול
מצוות שנסתנה תיכף מהותו וצורתו לאיש
אחר, וכמו שאמרו ז"ל (רות רבה פ' ג')
ברות כיון שנתנה דעתה להתגייר השה
אותה הכתוב לנעמי. אך כ"ז באם הקבלה
היא מעומק הלב באמת, כי לא לפניו חנף
יבוא, וכי מה תועיל החיצוניות להשיג כח
פנימי, אם לא ברגש הנפש רוח אייתי רוח
ואמשיך רוח:

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.
פירש"י בכל מה שהם נותנין לב
לענות כן לב הקב"ה להרבות ולהפריץ.
ונראה עפ"י דאיתא בספרים דהא דפרו
ורבו כ"כ הי' מפאת ריבוי חלקי הטוב
שהיו מתבררים מהמצרים ונתוספו על
חלקי קדושת ישראל. והנה בגוי מחשבה
כמעשה, וכאשר חשבו לענות את ישראל
חשוב כאילו סבר עינו אותם. וא"כ חלקי
הקדושה שהיו צריכים להתברר ע"י העיני
כמ"ש (קהלת ח') אשר שלט האדם באדם לרע
לו ופירשו ז"ל ששלט אדם דבליעל על אדם
דקדושה לרע לו לאדם בליעל, דבשביל
השליטה שהוא שולט נתבררו ממנו חלקי
הקדושה ונשאר ריק מכל טוב, זה נגמר
תיכף בשעה שהי' נותנין לב לענות, וע"כ
נגמר תיכף אצלם הכח להרבות ולהפריץ:

ה' עיקר ה' עיקר ה' עיקר ה' עיקר

להשי"ת אם איננו משים אל לבו צערו אלא
כביכול צער השכינה כל המקטרגים בדילין
ממנו. אך זה עצמו שישכח לשעתו את
רישו עד שכל תפילותיו יהיו רק עבור
השכינה כביכול איננו דבר קל, אבל זה בא
מצד החיבור שהשי"ת מתחבר לישראל
וכמים הפנים אל פנים מתעורר בלב ישראל
נמי-חיבור, ושוב בכח אדם לעורר בקרב
האהבה להשי"ת כ"כ עד שנקל יהי' בעיניו
צערו נגד צער השכינה כביכול. ובהו יש
לפרש מקראי קודש ראה ראיתי את עני עמי
ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי
את מכאוביו וכו' וארד להצילו וכו' ועתה
הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגו'.
ולכאורה זה כפל לשון, אחר שכבר אמר
בתחילת דבריו ראיתי ושמעתי וידעתי ומה
הוסיף באמרו צעקת בני ישראל באה אלי.
גם יש לדקדק בלשון ועתה, שמשמע ולא
מקדמת דנא, הלא כבר אמר כנ"ל. אך לפי
דרכנו יובן שקודם שנאמר וארד, היינו
הירידה לסנה להתחבר לצרת ישראל, היתה
צעקת בני ישראל על ענים ועל נוגשיהם
ומכאוביהם, אבל אחר שנאמר וארד וגו'
נתעלו ישראל עד ששכחו את רישם והצעקה
היתה רק עבור השכינה כביכול, וזה ועתה
וגו' באה אלי:

במד"ר (פ' א') ואלה שמות בני ישראל
ע"ש גאולת ישראל נזכרו כאן,
ראובן שנאמר ראה ראיתי את עני עמי,
שמעון ע"ש וישמע אלקים את נאקתם, לוי
ע"ש שנתחבר הקב"ה לצרתם מתוך הסנה,
לקיים מה שנאמר עמו אנכי בצרה, ויש
להבין שזוהי צרת הגלות, ואינו דומה לאינך
שהם ע"ש הישועה והגאולה, וזהו ע"ש הצרה.
ונראה לפרש שזה שנאמר עמו אנכי בצרה
זה עצמו הוא הישועה. והיינו כי לפי סדר
הבריאה אין לך דבר שאין לו מקום ואין לך
אדם שאין לו שעה, ואין שייך שיהי' ענין
הגלות בעולם, היינו להיות אומה תחת יד
זולתה, מה גם ישראל שהם בלתי חומרים
ואין ראוי להם השעבוד, וכל הגלות והשעבוד
הם רק מפאת החטא שיצא מנתיב היושר,
והקטיגור מקטרג שכמו שהוא נטה משרשו
וממקומו הראוי והמשיך עליו כחות החיצונים
ושעבודם כן מגיעים לו הגלות והשעבוד, אך
באשר שנתחבר המקום לישראל ובצרתם לו
צר א"כ המקטרגים כביכול עליו הם מקטרגים
ולזה אין להם רשות, וכענין שאמר הרבי
מלובלין והמגיד מקאזניץ זצ"ל שבזמן
שאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני
מראשי, ואיש שיש לו צרה רח"ל ומתפלל

5. ה'הג'ת מ'לפ'ת ג' א'מ'ר ב'נ'ת א'ה'ל'ת

6

שנת תרע"א

ה'ת'ל'ן 5-1

7

ה'ת'ל'ן 6-1

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם מְדוּעַ עֲשִׂיתֶן
את הדבר הזה ותחייני את הילדים.
יש לדקדק במה שאמר לשון עשיתן, שבמה
שהחיו אותם זה הוא העדר עשי' שלא המיתו
אותם, ואיך יצדק בזה לשון עשי'. ואין לפרש
שקאי על מה שהיו מספקות. להם מים ומוזן,
שאריו בודאי לא ידע מזה פרעה דאילו ידע
לא הספיק להן תירוצן כי חיות הנה בטרם
תבוא אליהן המילדת וילדו, אלא ודאי שלא
ידע מזה, וא"כ אין כאן לפי דעתו אלא העדר
עשי' ולמה אמר לשון עשיתן, ונראה לפרש
עפ"י מה שאמר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה
בשם התוס' ב"ק (ל"ב) דלהכי כתיב גבי
ערינות ונכרתו הנפשות העושות אף דאשה
קרקע עולם ולא עבדה מעשה, מ"מ ההגאה
נחשבת כמעשה, ולזה יש לומר שהצדיקות
הללו במה שהחיו את הילדים היו מלאות
שמחה ופניהן מצהילים מרגשת קודש, וכענין
שאמר הכתוב (משלי י"ז) לב שמח ייטיב גהה
וזה שפירש"י כשהאדם שמח בחלקו פניו מאירין,
וזה שהוכיחן פרעה מדוע עשיתן שהייתן כ"כ
נהנות במה שלא מלאתן את ציוויי עד שנחשב

לכן לעשי', כי פרעה ידע כי שערי תירוצים
לא ננעלו ובודאי יאמרו לו תירוצי שלא היו
יכולות, אבל תפס עליהן במה שהיתה לכן
שמחה בדבר שלא מלאתן את ציוויי, אך הן
השיבו לו שני דברים כלולים בדיבור אחד,
כי חיות הנה שצורת האישה הישראלית להיות
תמיד בחיות ושמחה מפני דקות החומר,
ובשביל זה עצמו בא שבטרם תבוא אליהן
המילדת וילדו, וכענין שפירש מהר"ל בספר
גבורות ה' (פ' ט"ו) על מאמרם ז"ל שפירשו
כי חיות הנה שנמשלו כחיות השדה, מפני
שכל תנועת החי' יותר בקל מן האדם מפני
דקות החומר שלהן ולכך ממהרין להוליד
וישראל מפני שאין בהם גסות החומרי כח
טבעם יותר פועל בהם במהירות וממהרין
להוליד כמו חיות השדה, עכ"ל. ולפי דרכנו
יבוא הפירוש שהחיות והשמחה מצויות בהן
ביותר ולכן פניהן מצהילים ביותר מפני
דקות חומרן ומחמת זה עצמו ממהרות ללדת:
וזה הנה כתיב ושמרו בני' לעשות את השבת
לדורותם, והמפרישים דקדקו בלשון
לעשות שהלא שבת היא שבייתה ממלאכה
שהיא שב ואל תעשה כבש"ס יומא (ע"ד):

מה מלאכה שב ואל תעשה, ולפי האמור יובן
שצריך אדם להיות נהנה משמירת שבת ופניו
מצהילים וע"כ חשובה כמעשה, ובה י"ל
מ"ש בב"ר (פ' י"א) ברכו במאור פנים שאין
דומה מאור פניו של אדם בשבת ככחול, כי
ברכה היא לשון תוספת על העיקר וכאשר
מצות שבת היא שיהי' נהנה ופניו מצהילים,
והנה יש כאן עיקר ובאה בזה תוספת ברכה:
ולפי האמור יובן הלשון לעשות את השבת
לדורותם, עפ"י מה שדקדק כ"ק אבי
אדמו"ר זצלה"ה מרש"י סנהדרין (נ"ח, ד"ה
ודבק) דאם נהנה מדבר נדבק בו ואם אינו
נהנה אינו נדבק בו, וע"כ מצות שבת היא
לעשות, היינו שיהי' נהנה משמירת שבת,
ובה תהי' לו דביקות לשבת ונשאר ממנו
לדורות, וממוצא הדברים הוא לימוד לכל
איש שלעומת שהוא נהנה מלימוד התורה
ומתפילה ומעשיית המצוות, לעומת זה נעשה
דבוק בהן ונשאר ממנו להבא, ואם לאו לעומת
שבא כן ילך:

9. ה'הג'ת מ'לפ'ת ג' א'מ'ר ב'נ'ת א'ה'ל'ת

9

שנת תרע"ז

ה'ת'ל'ן 9-1

10

ה'ת'ל'ן 9-1

במדרש (ב"ר פ' מ"ב) אמ"ר אלעזר בר
אבינא אם ראית מלכיות מתגרות
אלו באלו צפה לרגלו של משיח וכו'. ויש
ליתן טעם לזה עפ"י שכתוב בזה"ק (י"ט),
בפסוק וימת מלך מצרים, מ"ט שהורד שר
מצרים ממעלתו ונפל מגאותו, וכיון שנפל
מלך מצרים שהוא שר שלהם זכר הקב"ה
לישראל ושמע תפלתם, אמ"ר יהודה בא
וראה שכך הוא שכל זמן שהשר שלהם נתנה
לו שררה על ישראל לא נשמע צעקתם של
ישראל כיון שנפל השר שלהם כתיב וימת
מלך מצרים ומיד ויאנחו בני' מן העבודה
ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים, שעד אותה
שעה לא נענו בצעקתם, עכ"ל. הנה מפורש
יוצא כי כשהמלכות בתוקפה ובגדולתה היא
מסך מבדיל בפני תפלת ישראל שלא תעלה
השמימה, נפלה המלכות מגאותה נסתלק
המסך, והנה במדרש (פ' א') וימת מלך
מצרים שנצטרע ואמרו החרטומים שאין לו
רפואה אם לא ישחוט מקטני ישראל ק"ן
בבוקר וק"ן בערב וירחוף בדמם, ויש להבין
לאחר שנצטרע ונפל מגאותו ונסתלק המסך
המבדיל, היתה צריכה להתמעט התפשטות
כחו על ישראל, וכאן נראה להיפוך, ונראה
שגזירה זו לאו מפני גודל כחו ה', אדרבה
שהרי נפל ממעלתו, אלא מחמת שהיו ישראל
במצרים כעובר במעי בהמה כבמדרש, והוא
כענין אמרם ז"ל (חולין נ"ח), בולד טריפה
כשנתעברה ולבסוף נטרפה היא וולדה נטרפה,
ע"כ עם מפלת שר של מצרים, נפל עמה
כחו של ישראל והיו בשפל המצב מאד עד
שגזר עליהם גזירה כזו, אבל לעומת זה גרמה
נפילת השר של מצרים הסתלקות המסך

המבדיל בפני תפילת ישראל כנ"ל, והתפללו
ונגאלו, והנה מדה זו נוקבת והולכת בכל
הגלויות אף שכבר יש לישראל מציאות בפ"ע
ואינם עוד כעובר במעי בהמה, מ"מ באשר
מובלעים בין האומות יש כח ביד השר
למנוע ועלית התפלות, וכן נראה שדוגמתו
גם באדם עצמו הוא מעכב את התעצמות
המוח והלב בתפלה, וכל הקישי של התפלה
מינייהו הוא, מה גם שרה של אדם שהי'
עולה ואינו יודע כמה, וכמ"ש (עובדי' א')
אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך
וגו', והדברים עתיקים, וכ"כ בנפול האומה
נפל גם כחו של ישראל עמן כמו במצרים,
ואף שאיננו באותו אופן שהי' במצרים שהי'
שוחט ק"ן קטני ישראל בבוקר וק"ן בערב,
כי שם היו כעובר במעי בהמה משא"כ בגלות
זה, מ"מ א"א שלא תהי' נפילה גדולה לשונאי
ישראל, ובה מובן ענין חבלי משיח:
וכדי להקל ענין זה מישראל עושה הקב"ה
התגרות האומות זו בזו, וכמו בגשמיות
שנים המתעצמים להפיל אחד את השני
בהכרח שהמנצח נופל ג"כ אלא שהוא על
המנוצח, כן ברוחניות שר המנצח הוא ג"כ
בבחי' נפילה אלא שהוא עדיין למעלה מן
השר המנוצח, ובאשר לפי סדרן ומשטרן
של המלחמות, מה גם במלחמה גדולה, פעם
זה למעלה ופעם זה למעלה, ואפי' אותו
שהוא למעלה ג"כ הוא בבחי' נפילה, אינו
יכול להיות כ"כ מסך מבדיל בפני תפילת
ישראל כנ"ל, וע"כ עולין תפילות שראל
ומעוררין את הגאולה, ומ"מ באשר אינם
כ"כ נופלים בפעם אחת מאיגרא רמא לבירא

עמיקתא, וכל אחד עדיין מתאמץ ומתפאר
להיות הוא המנצח, וע"כ א"א שתהי' נפילה
גדולה כ"כ לשונאי ישראל, ואף שפטור בלא
כלום א"א, מ"מ חבלי הלידה הם באופן
שביכולתנו לסבול ויתקיים בנו (מיכה ז')
אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי
כי אשב בחושך ה' אור לי:
וממוצא הדברים שבעת כזאת המסך מעבור
תפילה נסתלק בצד מה ומחויב
כל איש ישראל להתאמץ בכל עוז להיות
תפילתו רחמים ותחנונים לפני המקום,
ויזדעיק דבריהם של האר"י ז"ל ובעש"ט ז"ל
שמעיקבתא דמשיחא מתבקשים ביותר תקוני
תפילה, ע"כ צריך כל איש העומד להתפלל
לצייר בנפשו עד כמה גדלה מעלת תפילתו,
ועד כמה היא מתבקשת, ומחמת ציור זה
בנפשו נקל עליו לכוון בתפילתו, ואל יפול
לבו עליו מחמת קושי הכוונה, שכן היא
המדה שסמוך לאור הבוקר מתגבר החושך,
וכמ"ש הכלי יקר בפסוק עתה תראה עיי"ש: